

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 34/2011-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. augusta 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa o sťažnosti V. S., K., zastúpeného advokátkou JUDr. M. K., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 105/07, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. S. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 105/07 p o r u š e n é b o l o .

2. V. S. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť V. S. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. M. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením sp. zn. III. ÚS 34/2011 z 18. januára 2011 na ďalšie konanie sťažnosť V. S. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej tvrdil, že postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 105/07 bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

2. V podstatnej časti sťažnosti sťažovateľ uviedol:

„... Žalobu som podal 16.7.2007. Uznesením spis. zn. č. 22 C 105/2007-33 bolo konanie prerušené do skončenia sporu vedenom na Najvyššom súde SR spis. zn. č. 4 Cdo 226/2007.

Listom zo dňa 9. 9. 2008 som oznámil súdu, že odpadla prekážka na prerušenie konania a žiadam o vytýčenie termínu pojednávania. Svoju žiadosť som zopakoval 21. 10. 2010 s tým, že som upozornil súd, že vzhľadom na zdlhavosť konania vzniká mi dlh z pôžičky na mzdu, z ktorej som živil svoju rodinu.

Dňa 25. 11. 2008 okresný súd vytýčil pojednávanie a na ďalšom dňa 3. 2. 2009 rozhodol o ustanovení súdneho znalca. ...

V súčasnosti som bol základnou odborovou organizáciou vyzvaný, aby som informoval o spôsobe a čase vrátenia pôžičky...

Súdny spor o neplatnosť výpovede rozhodoval až Najvyšší súd SR a zamestnávateľ mi začal opätovne poskytovať prácu až v septembri 2008. Za celý čas sporu, t. j. 42 mesiacov ma ZO podporovala formou pôžičky, ktorú som sa zaviazal vrátiť po ukončení sporu a preto sa táto čiastka medzitým vyšplhala na sumu 504 000,- Sk.

Spor o náhradu mzdy mohol pokračovať až po výroku súdu o neplatnosť výpovede ale súd v tejto veci nekoná a ja preto neviem svoj záväzok splniť. ...

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať.

Úlohou všeobecných súdov je poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníka (§ 1 OSP).

Občianske súdne konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie.

Tak tomu v mojom prípade nie je.“

1.2 Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v danej veci nálezom takto rozhodol:

„1. Právo sťažovateľa V. S. na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo prejednať veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Košice II spis. zn. č. 22 C 105/07 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní sp. zn. č. 22 C 105/2007 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 1 327,76 €... ktoré mu je povinný vyplatiť Okresný súd Košice II.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátke JUDr. M. K... o výške 254,88 €... do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. Spr. 30/2011 z 2. marca 2011, pričom sťažovateľ nevyužil svoje právo zaujať stanovisko k uvedenému vyjadreniu.

2.1 Predseda okresného súdu popísal chronológiu úkonov vykonaných súdom v danej veci a dodal tieto relevantné skutočnosti:

„... predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný s ohľadom na skutočnosť, že pre rozhodnutie veci bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie, čo výraznou mierou ovplyvnilo dĺžku prebiehajúceho konania.

... konanie bolo prerušené uznesením súdu zo dňa 4.12.2007 a v dôsledku podaného odvolania proti tomuto rozhodnutiu sa spis v období od 11.2.2008 do 30.10.2008 nachádzal na Krajskom súde v Košiciach. Rozhodnutie o prerušení konania pritom nemožno považovať za bezdôvodné a táto skutočnosť nebola preukázaná ani odvolacím súdom, ktorý odvolacie konanie zastavil v dôsledku procesného úkonu sťažovateľa.

- *zo spisu neboli zistené prietahy spôsobené sťažovateľom.*
- *zo strany súdnych osôb tunajšieho súdu v konaní k žiadnym prietahom nedošlo, pričom konanie na odvolacom súde nie som oprávnený posudzovať. Dĺžku konania výrazne ovplyvnila len nečinnosť ustanovenej znalkyne, voči ktorej však zo strany súdu boli vyhovené vyššie uvedené opatrenia (všetky doklady o uvádzaných opatreniach sa nachádzajú v zbernom spise).“*

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil takýto priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 22 C 105/07:

Dňa 16. júla 2007 podal sťažovateľ na okresnom súde žalobný návrh proti spoločnosti D. K., a. s. (ďalej len „odporca“), o náhradu mzdy.

Dňa 15. augusta 2007 konajúci sudca upravil kanceláriu pripojiť spis tamojšieho súdu sp. zn. 39 C 144/2004.

Dňa 5. septembra 2007 bol spísaný úradný záznam o tom, že spis sp. zn. 39 C 144/2004 sa nachádza na lehote „z dôvodu, že sa doručovalo rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach, proti ktorému podal odporca dovolanie“ (spor o neplatnosť výpovede, pozn.).

Dňa 6. septembra 2007 okresný súd uznesením sp. zn. 22 C 105/2007 uložil odporcovi vyjadriť sa k návrhu.

Dňa 17. septembra 2007 sa odporca vyjadril k návrhu.

Dňa 20. septembra 2007 okresný súd zaslal sťažovateľovi vyjadrenie odporcu.

Dňa 6. novembra 2007 bolo pojednávanie nariadené na 27. november 2007, ktoré bolo odročené na 4. december 2007.

Dňa 13. novembra 2007 právna zástupkyňa sťažovateľa žiadala pokračovať v konaní, pretože dovolanie nemá odkladný účinok.

Dňa 4. decembra 2007 sa uskutočnilo pojednávanie. Okresný súd uznesením č. k. 22 C 105/2007-31 konanie prerušil do rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) o odklade vykonateľnosti rozsudku.

Dňa 16. januára 2008 podal sťažovateľ odvolanie proti uzneseniu okresného súdu zo 4. decembra 2007.

Dňa 22. januára 2008 okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie sa k odvolaniu.

Dňa 6. februára 2008 odporca doručil okresnému súde vyjadrenie.

Dňa 11. februára 2008 bol spis doručený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o podanom odvolaní.

Dňa 9. septembra 2008 sťažovateľ doručil krajskému súdu späťvzatie odvolania a navrhol vo veci konať ďalej, lebo odpadol dôvod prerušenia.

Dňa 30. septembra 2008 krajský súd uznesením č. k. 4 Co/42/2008-47 odvolacie konanie zastavil.

Dňa 30. októbra 2008 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 25. novembra 2008 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie.

Dňa 2. februára 2009 doručil okresnému súdu sťažovateľ vyjadrenie.

Dňa 19. februára 2009 odporca predložil okresnému súdu listinné dôkazy.

Dňa 23. marca 2009 okresný súd uznesením č. k. 22 C 105/2007-221 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru ekonómie a manažmentu, odvetvia personalistiky (znalkyňou Ing. J. T.). Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 12. júna 2009. Lehota na vypracovanie posudku bola stanovená 30 dní.

Dňa 14. júla 2009 bol spis zaslaný znalkyni.

Dňa 24. januára 2011 znalkyňa doručila okresnému súdu vypracovaný znalecký posudok.

Dňa 25. januára 2011 okresný súd vyzval sťažovateľa na vyjadrenie sa k znaleckému posudku.

Dňa 26. januára 2011 okresný súd uznesením priznal odmenu znalkyni.

Dňa 4. februára 2011 sa k znaleckému posudku vyjadril sťažovateľ.

Dňa 10. februára 2011 okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie sa k podaniu sťažovateľa.

Dňa 14. februára 2011 sa odporca vyjadril k znaleckému posudku.

Dňa 11. februára 2011 bol doručený list Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorým reaguje na sťažnosť konajúcej sudkyne na postup znalkyne.

Dňa 15. marca 2011 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie. Okresný súd uznesením pripustil rozšírenie žalobného návrhu o požitky, ktoré sťažovateľovi plynú z pracovného pomeru. Pojednávanie bolo odročené na 29. marec 2011 (toto pojednávanie bolo z dôvodu zapožičania spisu ústavnému súdu zrušené).

Dňa 24. mája 2011 sa uskutočnilo pojednávanie. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 22 C 105/07.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 105/07 dochádzalo k porušovaniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva

(ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania bola náhrada mzdy, t. j. vec, ktorej povaha (spor o zdroje príjmov pre sťažovateľa) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v napadnutom konaní mohol predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci s potrebou znaleckého dokazovania, avšak zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemohol pripísať iba na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúvanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom trestnom konaní k zbytočným prietahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a poukazuje na to, že okresný súd zaslal znalkyni spis na vypracovanie znaleckého posudku dňa 14. júla 2009 a napriek tomu, že lehota na vypracovanie posudku bola stanovená 30 dní, okresný súd toleroval, že znalkyňa odovzdala znalecký posudok až 24. januára 2001. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd bol v danej veci neefektívne činný minimálne po dobu jedného roka, čo možno považovať už aj vzhľadom na povahu veci („náhrada mzdy“) samo osebe za neprimerané. Okresný súd teda minimálne jeden rok vo veci nevykonal žiadny, resp. efektívny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas napadnutého súdneho konania nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). K uvedenej nečinnosti, a teda k zbytočným priet'ahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Všeobecný súd pritom vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň obrátila osoba so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení podľa § 53 Občianskeho súdneho poriadku), napríklad aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca (napr. III. ÚS 111/01, II. ÚS 216/09 a iné). V danom prípade súd využil až následne relevantné procesné prostriedky vo vzťahu k znalkyni, teda tieto prostriedky nevyužil efektívne. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03).

S poukazom na uvedené dôvody ústavný súd v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 22 C 105/07 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie

záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. Vzhľadom na to, že 24. mája 2011 bolo v napadnutom konaní vydané rozhodnutie vo veci samej, neprichádzalo do úvahy v okolnostiach danej veci rozhodnutie podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 327,76 €, pretože mu okresný súd dlhé obdobie neposkytol právnu ochranu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. S prihliadnutím na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva v čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, najmä vzhľadom na povahu veci považuje za primerané priznať v sume 1 000 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia podanie sťažnosti). Za jeden úkon vykonaný v roku 2010 patrí odmena v sume 120,23 € a režijný paušál 7,21 €. V zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkovú sumu 254,88 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2011